

ЗАТВЕРДЖУЮ
Генеральний директор
Національної бібліотеки України
імені В. І. Вернадського
Л.І. Дубровіна
«15 лютого» 2022 р.

ВИТЯГ
з протоколу № 1 спільногого засідання
Інституту книгознавства, відділу пресознавства
від 10.02. 2022 р.

ГОЛОВУЮЧА: Ковальчук Галина Іванівна, директорка Інституту книгознавства (ІК) НБУВ, доктор історичних наук, професор.

СЕКРЕТАР: кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Мяскова Тетяна Євгеніївна.

ПРИСУТНІ: доктор історичних наук, професор *Ковальчук Г. І.*; доктор історичних наук, провідний науковий співробітник, доцент *Антонюк Т. Д.*; кандидат історичних наук *Дзира О. І.*; кандидат історичних наук *Бондар Н. П.*; кандидат історичних наук, старший науковий співробітник *Мяскова Т. Є.*; кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник *Супронюк О. К.*; кандидат історичних наук *Дригайлло С. В.*; кандидат історичних наук *Заєць О. В.*; кандидат історичних наук *Вакульчук О. А.*; науковий співробітник *Залізнюк О. С.*

На засідання ЗАПРОШЕНІ: *Дубровіна Л. А.*, член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор; *Онищенко О. С.*, академік НАН України, доктор філософських наук, професор; *Шаповал А. І.*, доктор історичних наук, старший науковий співробітник.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Обговорення дисертаційного дослідження Вакульчук Ольги Анатоліївни на тему «Багатотиражні газети України як феномен радянської преси (1917–1941 рр.)», представленого на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство.

СЛУХАЛИ: доповідь здобувача Вакульчук Ольги Анатоліївни за матеріалами дисертаційної роботи «Багатотиражні газети України років як феномен радянської преси 1917–1941 рр.)», що подається на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство. Робота подається до захисту вперше. Дисертація

виконувалась у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського. Тему дисертації затверджено рішенням вченої ради НБУВ 16. 11. 2021 р., протокол №8.

ЗАПИТАННЯ ДО ЗДОБУВАЧА:

Запитання по темі дисертації ставили: д-р іст. наук, проф. *Ковальчук Г. І.*; д-р іст. наук, старший наук. співробітник *Шаповал А. І.*; д-р іст. наук, провідний наук. співробітник, доцент *Антонюк Т. Д.*; канд. іст. наук *Бондар Н. П.*, наук. співробітник *Залізнюк О. С.*

В обговоренні дисертації взяли участь: д-р іст. наук, провідний наук. співробітник, доцент *Антонюк Т. Д.*; д-р іст. наук, проф. *Ковальчук Г. І.*; канд. іст. наук, старший наук. співробітник *Мяскова Т. Є.*, канд. іст. наук *Заєць О. В.*

Відповідаючи на запитання, Вакульчук О. А. дала достатньо обґрунтовані та вичерпні відповіді та пояснення.

УХВАЛИЛИ:

1. Дисертацію Вакульчук О. А. «Багатотиражні газети України як феномен радянської преси (1917–1941 рр.)», поданої на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство, рекомендувати для представлення до захисту на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук.

2. Затвердити висновок спільного засідання Інституту книгознавства та відділу пресознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (додається).

Висновок

спільного засідання Інституту книгознавства та відділу пресознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського від 10.02. 2022 р. щодо дисертації Вакульчук О. А. «Багатотиражні газети України як феномен радянської преси (1917–1941 рр.)», поданої на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство. Тему дисертації затверджено рішенням вченої ради НБУВ 16. 11. 2021 р., протокол №8.

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Наукова значимість досліджуваної проблеми зумовлена необхідністю подолання стереотипів у ставленні до багатотиражної преси як історичного джерела, з'ясування особливостей її становлення, розвитку і функціонування у певних історичних умовах і хронологічних рамках, визначення її місця і ролі у системі преси. Комплексне дослідження «малої» преси допоможе заповнити існуючі лакуни в історії установ, підприємств, громадських об'єднань, історичних дослідженнях преси, а також стане джерелом для створення репертуару національної бібліографії. Багатотиражні газети акумулюють у собі величезний

масив інформації, що потребує наукового узагальнення. Хоча значення багатотиражної преси як інформативного джерела для вивчення історичної дійсності наукою вже доведено, цей феномен системно не вивчений, інформаційний потенціал багатотиражної преси не розкритий, він досі залишається за рамками джерелознавчих, пресознавчих, бібліотекознавчих, бібліографознавчих досліджень.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної роботи Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського НАН України і пов'язане з виконанням тем: «Бібліографічні бази даних спеціалізованих фондів НБУВ» (2013–2015 рр., державний реєстраційний номер РК 0113U000497), «Концептуальні та методичні засади у формуванні національної книжкової колекції «Україніка», (2016–2018 рр., державний реєстраційний номер РК 0116U000059), «Атрибуція та експертиза як складова досліджень книжкових та інших видів бібліотечних пам'яток: основи теорії та практики» (2019–2021 рр., державний реєстраційний номер РК 0119U100216).

Наукова новизна одержаних результатів

Дисертація є самостійним, завершеним дослідженням, у якому вперше в українському науковому дискурсі фіксуються багатотиражні газети як самостійне явище в історії преси і аналізуються на рівні самостійного комплексного дослідження. У роботі розкрито джерелознавчий потенціал багатотиражної преси, проаналізовано, систематизовано, введено до наукового обігу та інформаційного простору масив багатотиражних газет, що виходили на території сучасної України у період 1917–1941 років; розроблено наукові принципи і методи дослідження специфічного виду джерел, якими є багатотиражні газети; створено електронний ресурс – базу даних «Багатотиражні газети України 1917–1941 років у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського», підготовлено до друку бібліографічний покажчик фабрично-заводських газет 1917–1997 років, що надало змогу заповнити лакуни ретроспективної частини національної бібліографії України.

Наукові результати, викладені в дослідженні, отримані автором особисто. Отримані результати відповідають меті і завданням дослідження.

Ступінь обґрутованості наукових положень та висновків, сформульованих у дисертаційної роботі

Обґрутованість основних положень, висновків та рекомендацій є переконливою. Отримані результати базуються на опрацюванні широкого кола джерел і наукової літератури, застосуванні комплексу дослідницьких методів і підходів.

Теоретичне значення результатів роботи

Дисертація є ґрунтовним внеском у розвиток теорії та практики відповідних розділів бібліотекознавства, бібліографознавства, пресознавства, зокрема,

розширенні предметного поля пресознавства як окремої історичної дисципліни, що вивчає тенденції та закономірності зародження, особливості розвитку періодики як історичного джерела, пропонує наукові принципи роботи з матеріалами преси, здійснює експертизу їхньої цінності, класифікацію і систематизацію.

Практична цінність результатів роботи

Основні положення дисертації можуть стати методологічним підґрунтям для подальших досліджень проблем багатотиражної преси у різних аспектах; його результати можуть бути використані при складанні бібліографічного репертуару вітчизняної періодики, яка є невід'ємною складовою національної бібліографії.

Особистий внесок здобувача полягає в теоретичному осмисленні та узагальненні наукових поглядів з досліджуваної проблеми, що дозволило визначити місце і значення масиву багатотиражних газет у системі радянської преси, обґрунтувати роль багатотиражної преси у житті суспільства у період 1917–1941 рр., розкрити джерелознавчий потенціал цього виду періодичних видань. Викладені результати дослідження належать автору особисто.

Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення.

Дисертація за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам МОН України до докторських дисертацій. Структура дисертації визначена логікою дослідження.

Автореферат розкриває основні положення дисертації і підготовлений відповідно до вимог Міністерства освіти і науки.

Апробація результатів дисертації

Основні положення, висновки та рекомендації дисертації викладено в опублікованих наукових працях та обговорено на шістнадцяти Міжнародних та Всеукраїнських наукових конференціях, зокрема: Міжнародній науковій конференції «Інноваційна модель наукової бібліотеки ХХІ століття» (Київ, 9–10 жовтня 2012 р.), Міжнародній науковій конференції «Адаптація завдань і функцій наукової бібліотеки до вимог розвитку цифрових інформаційних ресурсів» (Київ, 8–11 жовтня 2013 р.), Одинадцятій Всеукраїнській науково-теоретичній конференції «Українська періодика: історія і сучасність» (Львів, 29–30 листопада, 2013 р.), у роботі круглого столу «Якісна трансформація сучасної бібліотечної професії» (Київ, 23 квітня 2013 р.), Міжнародній науковій конференції «Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного простору» (Київ, 21–23 жовтня 2014 р.), Науковій конференції за міжнародною участю «Періодичні видання у бібліотеках як інститутах національної пам'яті» (Львів, 15–16 травня 2014 р.), Міжнародній науковій конференції «Бібліотека. Наука. Комуникація» (Київ, 6–8 жовтня 2015 р.), Науково-практичній конференції «Фонди періодичних видань бібліотек вищих навчальних закладів України як засіб формування і збереження національної ідентичності» (Львів, 15 травня 2015 р.), II Всеукраїнській науковій конференції «Актуальні проблеми розвитку освіти і

науки в умовах глобалізації» (Дніпро, 28–29 жовтня 2016 р.), Науково-практичній конференції «Просвітницька діяльність бібліотек вищої школи: проблеми, пошук, перспективи» (Кам'янець-Подільський, 20 квітня 2016 р.), Міжнародній науковій конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. Стратегічні завдання розвитку наукових бібліотек» (Київ, 3–5 жовтня 2017 р.), Міжнародній науковій конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського» (Київ, 6–8 листопада 2018 р.), Дванадцятій Всеукраїнській науково-теоретичній конференції «Українська періодика: історія і сучасність» (Львів, 30 листопада – 1 грудня 2018 р.), Міжнародній науковій конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація: актуальні тенденції у цифрову епоху» (8–10 жовтня 2019 р.), ХХII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Короленківські читання 2019. Бібліотеки, архіви, музеї: конвергентна цифрова комунікація, крос-медійність, клієнтоорієнтованість» (Харків, 24–25 жовтня 2019 р.), II Міжнародній науковій конференції «Освіта і наука у мінливому світі: проблеми та перспективи розвитку» (Дніпро, 27–28 березня 2020 р.)

Перелік публікацій за темою дисертації із зазначенням особистого внеску здобувача. Результати дослідження висвітлено у 36 публікаціях, серед яких 1 монографія, 22 одноосібних статті, 1 стаття у співавторстві (авторський внесок 75%), опублікованих у наукових фахових виданнях України, у тому числі у виданнях, включених до міжнародних наукометрических баз Scopus, Web of Science та в статтях у закордонних наукових періодичних виданнях; 9 – у збірниках матеріалів міжнародних і всеукраїнських наукових, науково-практических конференцій і 3 публікації, які додатково відображають наукові результати дослідження.

Публікації достатньо повно відображають представлені в роботі теоретичні та практичні рішення. Таким чином, вищенаведене дозволяє зробити висновок про повноту опублікування результатів дисертації.

Рекомендація дисертації до захисту.

Дисертаційна робота Вакульчук Ольги Анатоліївни на тему: «Багатотиражні газети України як феномен радянської преси (1917–1941 рр.)» за спеціальністю 27.00.03 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство є актуальним, самостійно виконаним і завершеним дослідженням, новим важливим внеском у розвиток історичного пресознавства, має значне теоретичне і практичне значення.

Дисертація відповідає зазначеній спеціальності та профілю спеціалізованої вченої ради Д 26. 165.01 із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського. За науковим рівнем, новизною постановки завдань, обґрунтованістю головних положень і висновків, теоретичним та практичним значенням дисертація Вакульчук Ольги Анатоліївни на тему: «Багатотиражні газети України як феномен радянської преси (1917–1941 рр.)» відповідає вимогам МОН України щодо докторських дисертацій і може бути рекомендована

до захисту на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук у спеціалізованій вченій раді.

ГОЛОВУЮЧА:

директор Інституту книгознавства
доктор історичних наук, професор

Г. І. Ковальчук

СЕКРЕТАР:

старший науковий співробітник,
кандидат історичних наук

Т. Є. Мяскова